

Kierretään Suomea

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Tulosta ja laminoi kysymyskortit. Laita kortit pöydälle yhteen pinoon. Jokainen pelaaja nostaa vuorollaan kortin ja lukee siinä olevan kysymyksen muille. Kun kysymykseen on vastattu, löytyy paikkakunnista lisätietoa keskustelun pohjaksi.

Missä sijaitsee Bengtskärin majakka? Hangossa	Minkä kaupungin Kustaa Vaasa perusti 1550-luvulla? Helsingin
Mihin kaupunkiin johti ensimmäinen rautatie osuus Helsingistä? Hämeenlinnaan	Missä kaupungissa on mitattu Suomen korkein lämpötila 37.2 C? Joensuussa
Missä pohjoisen kaupungissa on Suomen kuninkaan kruunu? Kemissä	Missä rannikko-kaupungissa sijaitsevat Oppistan ja Neristan? Kokkolassa

**Millä kaupungilla on
linnun nimi?**

Kotkalla

**Millä paikkakunnalla
Kalevala on osin koottu?**

Kuhmossa

**Minkä kaupungin
tunnetuimpia nähtävyyksiä
on ”Pottunuija”?**

Kuopion

**Missä sijaitsee Oulangan
kansallispuisto?**

Kuusamossa

**Missä urheilukaupungissa
on pidetty useita hiihdon
MM-kilpailuja?**

Lahdessa

**Mikä paikkakunta esiintyy
monissa vitseissä?**

Laihia

**Minkä kaupungin
vaakunassa on villimies?**

Lappeenrannan

**Mistä löytyy aurinkoinen
kylpyläkaupunki?**

Naantalista

Missä kaupungissa valmistetaan suukkoja?

Porvoossa

Minkä rannikkokaupungin nimikkoruoka on topseilvellinki?

Rauman

Mikä on pinta-alaltaan Suomen suurin kaupunki?

Rovaniemi

Missä on kahdeksan kertaa enemmän sikoja kuin ihmisiä?

Huittisissa

Missä kaupungissa on linnanneito muurattu seinään?

Savonlinnassa

Mikä on asukasmäärältään Suomen pienin kunta?

Sottunga

Minkä kaupungin kaduilla kiitävät mm. Lyyli, Valma, Saaga, Lempi ja lisakki?

Tampereen

Minkä kaupungin nimi tarkoittaa kauppapaikkaa?

Turun

**Mikä Saaristomeren saari
sijaitsee noin 90 km
Hangosta länteen?**

Utö

**Mikä kaupunki on
aakkosten mukaan
viimeisin?**

Äänekoski

**tähän voit tehdä omia
kysymyksiä**

Hanko

Hangossa voi aistia eurooppalaista lomatusunnelmaa. Siellä on kauniita vanhoja puuhuviloita ja peräti 30 km hiekkarantaa. Hangon edustalla on kauniita saaria ja majakoita kuten Bengtskärin saari, jolla sijaitsee Pohjoismaiden korkein 52 metriä korkea majakka. Tulliniemeen, Manner-Suomen eteläisimpään paikkaan, pääsee luontopolkua pitkin kävellen.

Uddskatanin luonnonsuojelualueella pääsee tutustumaan alueen monipuoliseen luontoon. Satamasta lähtee kesäisin risteilyjä ja osalle saarista pääsee myös omalla veneellä. Hangon vesitornissa, pääsee ihailemaan yli koko kaupungin ulottuvaa maisemaa.

Hangon Regatta heinäkuussa on kolmipäiväinen purjehduskilpailu, joka on Suomen suurimpia purjehdustapahtumia.

Tiesitkö, että sanonta ”Hymyilee kuin Hangon keksi” on peräisin Hangon Keksien mainoksista, joissa pakkausten tuotemerkkinä oli hymyilevä pyöreäkasvoinen kuu-ukko.

Hangon nimikkokasvi on merisinappi ja nimikkolintu on meriharakka.

Hangon pitäjäruokia ovat hiillostetut silakat sekä lanttumuhennos sianlihalla.

Tunnettuja hankolaisia: Juhani Aho, kirjailija ja Venny Soldan-Blofeldt, taidemaalari.

Meriharakka

Helsinki

Helsingin vaakunassa on kruunu ja sen alla laineilla keinuva laiva, joka kuvaa ruotsalaisten saapumista alueelle. Helsinki perustettiin 1550-luvulla Vantaanjoen suulle ja pääkaupunki siitä tuli 1812. Tuolloin Helsingissä asui alle 4000 ihmistä. Nykyisin helsinkiläisiä on reilut 620 000. Helsinki ei kuitenkaan ole pelkkää kivikaupunkia, vaan sen pinta-alasta yli kolmannes on metsiä, niittyjä ja puistoja.

Päätös metroverkoston rakentamisesta tehtiin 1969 ja maailman pohjoisin metro aloitti liikennöinnin Helsingissä vuonna 1982 välillä Rautatieasema-Itäkeskus. Pysäkkejä oli tuolloin kuusi ja nyt määrä on kasvanut 30:een.

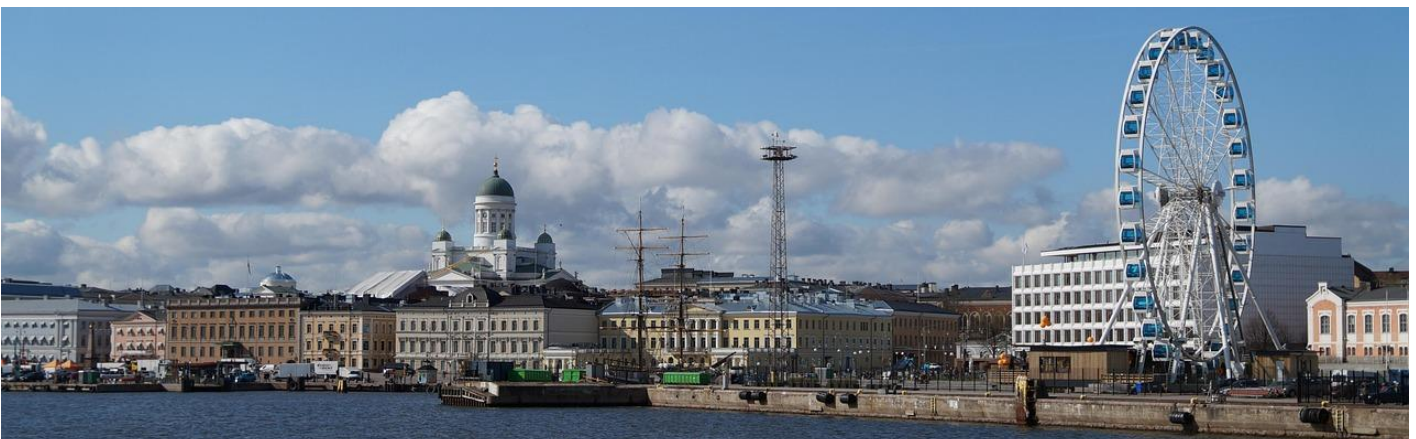
Tiesitkö, että Hotellin Tornin 12:sta kerroksessa sijaitsevasta naistenvessasta voi ihailla pöntöllä istuen maisemista aina Linnanmäelle asti. Kerrotaan, että hyvällä säällä on mahdollista nähdä jopa Viron rannikko!

”On laulu katupoikien Kätköistä Sörkän laitakatujen. Siell kaikki viheltävät näin... Kun joskus näemme pollarin Katköissä Sörkan laitakaupungin Niin silloin vihelletään näin...” Sörkka, Berga ja Valtsu olivat niitä alueita, joissa slangi vakiintui nuorison puhekieleksi lähes 150 vuotta sitten. Jos tilaat stadin kuppilassa borkkaa ja smörgaria, mitä saat? Kupin kahvia ja voileivän.

Helsingin nimikkokasvi on vaahtera ja maakuntalintu on mustarastas.

Uudenmaan perinneruokaa on silakkalaatikko

Tunnettuja helsinkiläisiä: Karl Fazer, suklaatehtailija ja Tiina Lillak, keihäänheittäjä.

Huittinen

Turun, Porin ja Tampereen keskellä sijaitsevassa hieman alle 10 000 asukkaan Huittisissa on Suomen kunnista eniten sikoja, yli kahdeksankertainen määrä ihmisiin verrattuna.

Huittisten vaakunassa on kahdet häränsarvet allekkain. Aihe juontuu vanhasta kansantarusta, jonka mukaan piru koitti tuhota paikkakunnan uuden kirkon heittämällä sitä kivellä. Kirkon sijaan kivi osui vetohärillä pellojaan kyntäneeseen mieheen, joka siten sai rangaistuksensa työnteosta sunnuntaina.

Oletko kuullut ”Huittisten hullusta miehestä”? Tarina perustuu raskaissa joenperkuutöissä olleeseen rotevaan huittislaiseen mieheen, joka teki ahkerasti töitä. Työ teki kuitenkin niin nälkäiseksi, että koko hänen palkkansa kului ruokaan. Tämän huomattuaan työtoveri tokaisi ”Hullu mies Huittisista syö enemmän kuin tienaa!” Tästä suivaantuneena huittislainen teki tuplasti töitä ja sai siten rahaa säästöönkin.

Huittisten nimikkokasvi on kevätlinnunsilmä ja nimikkolintu on peltopyy.

Satakunnan maakuntaruokia ovat mm. kakko eli ohra- ja vehnä jauhoista leivottu leipä, kraavi (tuoresuolattu kala) ja räätikkä eli lanttu.

Tunnettuja huittislaisia: Risto Ryti, presidentti ja Lasse Huittisista, ”suuri kirkkovaras”.

Hämeenlinna

Hämeenlinnan vaakuna on 1600-luvulta ja sen heraldinen selitys on ”punaisessa kentässä alareunaltaan aaltokoroinen, kilven reunasta toiseen ulottuva muuri, josta nousee kaksi jyrkkäkattoista tornia ja näiden välissä rakennus; kaikki hopeaa, ikkuna-aukot ovat mustat ja linnan yläpuolella saatteena kultaiset auringonkasvot”.

Hämeenlinnan alueella on kaikkiaan 339 järveä. Tiesitkö muuten, että Hämeenlinnan alueella Tuuloksessa sijaitsee Hevospierettämänmäen Natura 2000 -alue?

Suomen ensimmäinen rautatieosuus Hämeenlinna-Helsinki välillä aloitti toimintansa 31.1.1862. Nykyisin museona toimiva keskiaikainen Hämeen linna on valtakunnanlinna, joka 1800-luvulta aina vuoteen 1953 toimi vankilana. Nykyisin paikalla on vankilamuseo.

Sibeliuksen syntymäkaupungin Hämeenlinnan lyseon kulmilla on helppo kuvitella, miltä kaupunki on näyttänyt hänen nuoruusvuosinaan.

Kannattaa käväistä myös Aulangon graniittisessa näkötorjissa, sillä sieltä avautuvien maisemien kerrotaan olleen Sibeliuksen inspiraationa hänen säveltäessään Finlandian.

Hämeenlinnan nimikkokukka on sinivuokko ja nimikkolintu on naakka.

Hämeenlinnan pitäjärüokia ovat palvikinkku ja hapanleipä, ruistaikinaan käärityt silakat eli kalaleipä, piimä ja olut sekä riistansylttääjän lintupaisti, eli manteleilla sekä peruna- ja omenalohkoilla täytettyä fasaania.

Tunnettuja hämeenlinnalaisia: Helge Herala, näyttelijä ja Vexi Salmi, iskelmäsanottaja.

Hämeen linna

Joensuu

Joensuulaiset kuvaavat toisinaan itseään sanalla äkkiväärä, joka tarkoittaa omaperäistä ja outoa eli ylpeää oman tien kulkijaa. Joensuulla on muuten ollut oma lippunsa vuodesta 2008 alkaen, sen ulkonäkö perustuu Joensuun sinipunamustaan vaakunaan.

Kolin kansallispuisto Joensuun pohjoispuolella on alueen tunnetuimpia luontokohteita. Merkittyjä reittejä alueella on noin 80 kilometrin verran, niistä 1,4 kilometrin mittainen Huippujen kierros on reiteistä suosituin. Jylhiltä kallioilta avautuvat henkeäsalpaavat kansallismaisemat Pieliselle. Suosittuja vierailukohteita ovat muun muassa Akka-Koli, Paha-Koli ja Ukko-Koli. Miksi muuten Hyvä-Koli puuttuu?

Joensuussa voi piipahtaa maailman pohjoisimmassa trooppisessa perhostalossa Botaniassa. Melko ”trooppista” on joskus muulloinkin, sillä Suomen korkein lämpötila + 37,2 C on mitattu Joensuussa vuonna 2010.

Joensuun kuuluu Pohjois-Karjalan maakuntaan, jonka nimikkokasvi on karjalanruusu ja nimikkolintu on käki.

Joensuun pitäjäruokaa ovat karjalanpiirakat, sultsinat, vatruskat, syrjikkäät, suolakala, syltty, sienisalaatti, hapankaali, perunat, karjalanpaisti, lanttulaatikko, marjamämmi ja kotikalja.

Tunnettuja
joensuulaisia:
Heikki Turunen,
kirjailija ja Kaisa
Mäkäräinen,
ampumahiihtäjä.

Näkymä Koliilta

Kemi

Keisarillisella asetuksella 1869 perustetussa Kemissä asuu alle 20 000 ihmistä. Se on Lapin maakunnan kolmanneksi suurin kunta. Sana Kemi tarkoittaa kuivaa- ja kovapohjaista sekä ohutmultaista kето, tannerta tai niittyä. Nykyisin Kemi on lumiukon kotikaupunki, sillä täytyyhän lumiukon jossain asua, tuumivat kemiläiset!

Jäänmurtaja Sampolla saa elämyksellisen kokemuksen jään murtuessa sen painon alla. Matkan aikana pääsee myös tutustumaan jäänmurtajien tekniikkaan ja historiaan.

Suomen kuninkaan kruunun jäljennöstä voi käydä hämmästelemässä Kemin jalokivigalleriassa. Kruunu oli tarkoitettu Hessenin prinssi Friedrich Karlille, josta ei lopulta kuningasta tullutkaan hänen kieltäytyttyään kunniasta.

Kemin Lumilinna on ollut vuosittainen tapahtuma vuodesta 1996 alkaen. Ensimmäisen Lumilinnan muurit olivat 1100 metriä pitkät ja se pääsi Guinnessin ennätysten kirjaan maailman suurimpana lumilinnana.

Kemin nimikkokasvi on neidonkenkä ja nimikkolintu on rantakurvi .

Kemin pitäjäruoka on protto, joka on sianpotkasta, perunasta ja lantusta keitetty muhennos .

Tunnettuja kemiläisiä: Mika Halvari, kuulantyöntäjä ja Jope Ruonansuu, koomikko ja imitaattori.

Jäänmurtaja

Kokkola

Kuningas Kustaa II Adolf perusti laivoistaan ja niiden tervalasteista tunnetun Kokkolan kaupungin vuonna 1620. Kaupunki oli 1900-luvun alkuun asti jakautunut Oppistaniin eli yläkaupunkiin ja Neristaniin eli Alakaupunkiin. Oppistanissa asuivat varakkaat kauppiaat ja laivanrakentajat, sieltä löytyykin mm. aikansa rikkaimman miehen kotitalo. Neristan on 1660-luvulla rakentunut yhtenäinen puutaloalue, joka koostuu 12 korttelista, siellä asuivat käsityöläiset ja merimiehet. Alueella on muuten juorupeilejä, tiedätkö mitä ne ovat? Vanhoissa taloissa saattoi olla ikkunanpielessä peili, jolloin sisältä käsin saattoi seurata mitä ulkona tapahtui.

Tiettävästi ainoa alus, joka on koskaan jäänyt Englannin kuninkaalliselta laivastolta sotasaaliiksi, on barkassi eli maihinnousuvene, joka on nähtävissä Kokkolan keskustassa Englanninpuistossa.

Tiesitkö, että ilman kokkolalaisen kauppiaan K. H. Renlundin rahallista avustusta Karl Fazerille konditorian perustamiseen, ei ehkä olisi Fazerin sinistä?

Kokkola on Keski-Pohjanmaan maakuntakeskus. Keski-Pohjanmaan maakuntakukka on kissankello ja maakuntalintu on kiuru.

Kokkolan pitäjäruokia ovat kievarin kuupano eli perunapuuro, jossa on perunasosekeon kuoppaan laitettua sian- ja naudanlihaa, koristeena herneitä, graavi siika, Kokkolan piparkakut ja krapsut eli rasvassa paistetut kampaleivonnaiset.

Tunnettuja kokkolalaisia: Anu Komsu, oopperalaulaja ja Jutta Urpilainen, poliitikko.

Kissankello

Kotka

Kotkan kaupunki on saanut nimensä alueella pesineistä merikotkista. Nykyisin Kotka on itärannikon suurin ja Kymenlaakson toiseksi suurin kaupunki. Siellä asuu noin 50 000 asukasta. Vanhassa merikarhujen kaupungissa kokee edelleen satamakaupungin tunnelmaa, satama onkin kaupungin sydän. Kotkan edustalla käytyyn Suomen historian suurimpaan meritaisteluun voi tutustua merimuseo Vellamossa.

Pauli Räsäsen esittämän kuuluisan tangon, Kotkan ruusun, tarina perustuu kotkalaiseen traagiseen elämän eläneeseen Parturi-Rosaan. Kerrotaan muuten, että laulu oli yksi presidentti Urho Kekkosen suosikeista.

Neljän kilometrin pituisen ulkoilmagallerian, Veistospromenadin veistuskokoelmaan kuuluu toistakymmentä kuvanveistäjä Hannele Kylänpään pronssista eläinhahmoa.

Vuodesta 1962 järjestetyt Kotkan meripäivät on Suomen suurimpia festivaaleja, kaikenikäisille suunnattuja erilaisia tapahtumia on ympäri Kotkansaarta.

Kotka kuuluu Kymenlaakson maakuntaan, jonka maakuntakasvi on kurjenmiekka ja maakuntalintu on punatulkku.

Kotkan pitäjäruokia ovat haili- ja silakkaserpa, lohisoppa, punsa, lanttujuyrköt, ryynipiirakka ja munkkipossut eli possot.

Tunnettuja kotkalaisia: Marita Taavitsainen, tangokuningatar ja Eino Makunen, missikeisari.

Kurjenmiekka

Kuhmo

Kuhmo on Kajaanin lisäksi maakuntansa ainoa kaupunki. Pinta-alaltaan (5500 km²) reilun 7000 asukkaan Kuhmo on lähes 25 suurempi kuin Helsinki. Pinta-alasta yli 80 % on metsää ja kaupungille tunnusomaista onkin erämaaluontomaisuus, jota sen vaakunassakin olevat kolme kuusta kuvaavat. Naapurikuntia ovat Hyrynsalmi, Lieksa, Nurmes, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi. Lähin suurkaupunki on Kostamus Venäjän puolella.

Kuhmossa ei kannata hämmästellä, jos törmää suurpetoihin kuten karhuihin, susiin, ilveksiin tai ahmoihin, joiden kannat ovat alueella muuta Suomea tiheämpiä. Niiden elintapoihin ja ympäristöön voi käydä tutustumassa Kuhmon luontokeskus Petolassa. Millainen on karhun takakäpälän jälki? Se muistuttaa hieman ihmisen jalan jälkeä.

Kansallisepoksemme Kalevala koottiin pääosin rajan takana Vienan Karjalassa, mutta osin myös Kainuussa ja Kuhmossa. Maisemista inspiroitui myös Akseli Gallen-Kallela, joka maalasi Aino-triptyykkiinsä Lentuajärvellä.

Tiesitkö, että norjalaiset viikingit ovat kulkenee Kuhmon kautta Vienanmerelle?

Kuhmon kuuluu Kainuun maakuntaan, jonka maakuntakasvi on kanerva ja maakuntalintu on kuukkeli.

Kuhmon pitäjäruoka on Kainuun rönttönen eli ohra- tai ruisjauhoista tehty rypytetty piirakka, jossa täyte on tehty joko imelletystä perunasta tai puolukoista tai mustikoista.

Tunnettuja kuhmolaisia: Jussi Parviainen, ohjaaja ja Ulla Tapaninen, näyttelijä.

Karhun takakäpälä

Kuopio

”Junnailijan pilli ilimoo jo viilsi, ilimoo jo viilsi, Raotakylykikukko kiskoloilla kiilsi, Lentävä kalakukko!” Onko ikävä muikkuja? Kuopion torilla on kuulemma vuosikymmenien ajan käyty ”kalakukkosotaa”: kumman kuuluisan kalakukkoleipurin tuotteet ovat parempia, Hanna Partasen vai hänen miniänsä Irene Partasen?

Puijon 75 metriä korkeasta näkötornista, tuttavallisemmin ”Pottunuijasta” pääsee ihailemaan Suomen kauneimpiin kuuluvia maisemia. Tornin mallina sen suunnittelija arkkitehti Seppo Ruotsalainen käytti Stuttgartin televisiotornia. Talven vetonaula on Kallaveden luonnonjäällä kulkeva 12 kilometriä pitkä retkiluistelu-reitti.

Tiesitkö, että Kuopion yleisin sukunimi on Korhonen?

Alkukesän Kuopio Tanssii ja Soi on Pohjoismaiden suurin tanssitaidefestivaali. Muutamaa viikkoa myöhemmin hyvän ruoan ja juoman ystävät tapaavat Viinijuhlilla.

Kuopio kuuluu Pohjois-Savon maakuntaan, jonka maakuntakukka on kotipihlaja ja nimikkolintu on kuikka.

Kuopion pitäjäruokia ovat kalakukko, kokkelipiimä ja marjakiisseli.

Tunnettuja kuopiolaisia ovat: Maria Jotuni, kirjailija ja J.V Snellman.

*Kuopion
sisävesisatama*

Kuusamo

Kuusamossa on yli 6000 kesämökkiä, viidenneksi eniten Suomen kunnista. Se tarjoaakin luonnossa viihtyville eräilijöille yllin kyllin tekemistä. Suomen suosituimpiin kuuluva vaellusreitti sijaitsee Oulangan kansallispuiston alueella; 80 km pitkä Karhunkierros sekä lyhyempi 12 km pituinen Pieni Karhunkierros. Syyskuu on ruska aikaa, mutta perimätiedon mukaan ruska saapuu Kuusamoon suunnilleen 12.9. klo 14.00. Suosittu talviurheilukeskus Kuusamon läheisyydessä on Rukatunturi, joka nousee 490 m korkeuteen merenpinnasta laskettuna.

Lapin kultaryhtäys 1800-luvulla alkoi Kuusamosta, mutta lopputuloksena tuolloin oli epäonnistuminen, sillä merkkejä kullasta löytyi vähänlaisesti. Kultaa alueella kuitenkin on, kuten myös korukiviä mm. ametisteja ja korundeja.

Kuka lauloikaan ”Kuusamo, nyt kutsuu mua Kuusamo, metsän näen jämäkän ja vaaran sinertävän. Kuusamo, nyt kutsuu mua Kuusamo sieltä vaan mä rauhani saan.” No, sehän on Danny, alkuperäinen levytys oli muuten italialainen ja kappaleen nimi ”Africa”. Sanoittajan Juha Vainion käsissä Afrikka muuttui vähän pohjoisemmaksi Kuusamoksi.

Kuusamo kuuluu Pohjois-Pohjanmaan maankuntaan, jonka maakuntakasvi on suopursu ja maakuntalintu on kurki.

Kuusamon pitäjäruokia ovat kalapotut, voisulasipulikastike, hillasoppa ja marjakukko.

Tunnettuja kuusamolaisia: Anssi Koivuranta, mäkihyppääjä ja Meeri Koutaniemi, valokuvaaja.

Lahti

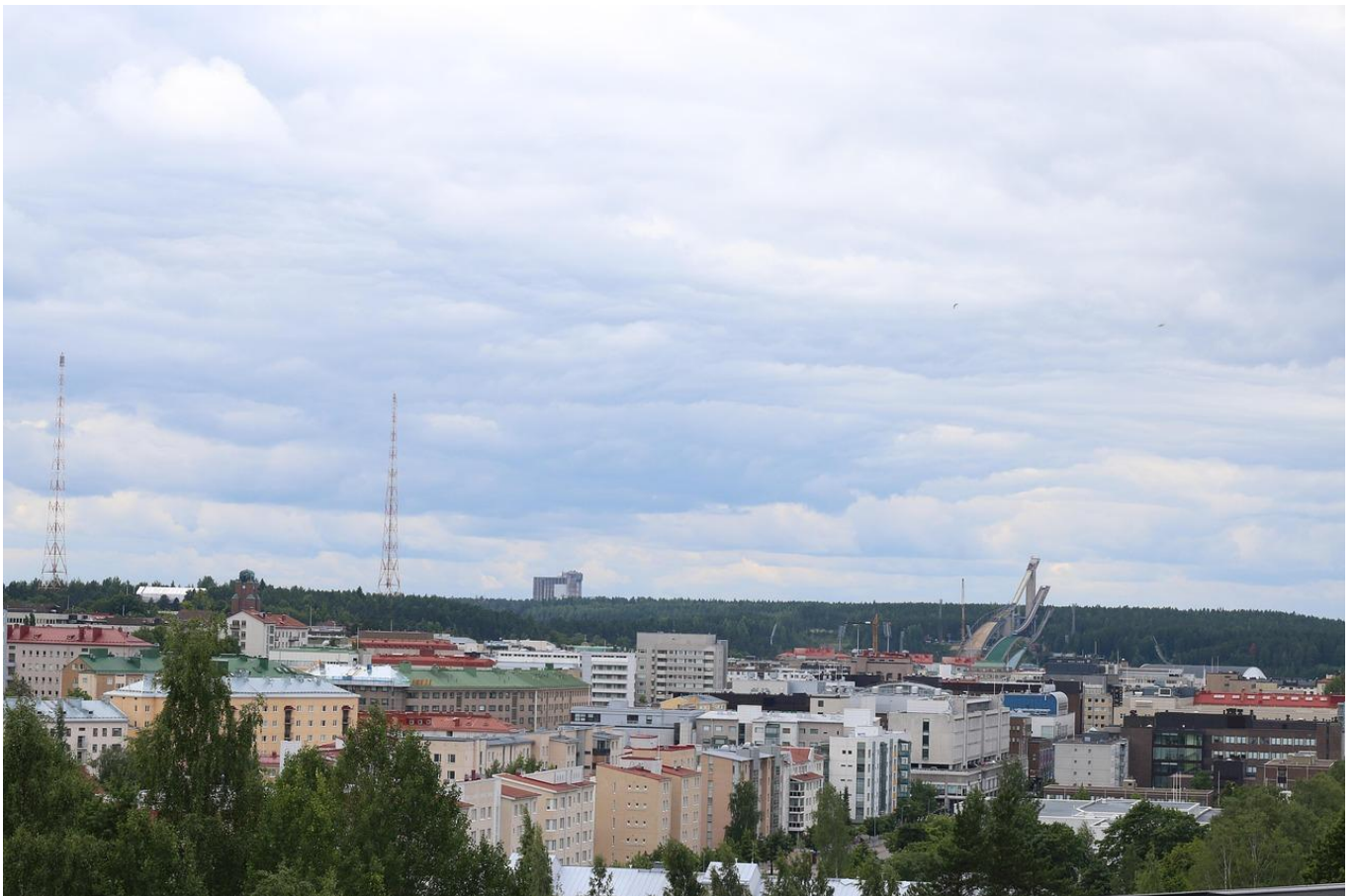
Kaupunki on tullut tunnetuksi huonekalutehtaistaan Asko, Isku ja Sotka. ”Ei oo Lahden voittanutta”, ”Moi Lahtelaista!” lauseet ovat puolestaan tuttuja Mallasjuoman panimon mainoksista. Hiihdon maailmanmestaruuskisat on pidetty urheilukaupunkina tunnetussa Lahdessa vuosina 1938, 1958, 1978, 1989, 2001 ja 2017. Lahdessa voi kiivetä mäkihyppytorniin ja paitsi katsella kaupunkia huipulta tai, jos ei pääätä huimaa, niin kokeilla hyppäämistä Hiihtomuseon mäkihyppysimulaattorissa. Oletko ehkä uusi mäkikotka?

Muinaisten jäätikköjokien kerrostamat ainutlaatuiset Salpausselät ovat kansainvälisesti tunnetuinta geologista luonnonperintöämme. Talvisin kattava latuverkosto ja kesäisin vesiretkeily houkuttelevat luontoon.

Lahden nimikkokasvi on häränsilmä ja nimikkolintu on liejukana.

Lahden pitäjäruokia ovat roppana eli veripalttu, sianlihasyltty, perunatuuvinki eli imelletty perunalaatikko ja jälkiuunileipä.

Tunnettuja lahtelaisia: Juho Kusti Paasikivi (synt. Koskella), presidentti ja Liisamaija Laaksonen, näyttelijä.

Laihia

Laihia nimen on arveltu olleen alun perin henkilön nimi ja sen alkuperän sanotaan perustuneen henkilön ulkoiseen olemukseen, laiha. Alueelle tyypillistä luontoa ovat suot ja kankaat. Suojellulla Levanen suovalueella kasvaa rauhoitettuja kasveja kuten punakämmekkää ja kaarlenvaltikkaa.

Laihia on tunnettu säästäväisyydestä ja siitä kertovia vitsejä onkin lukuisia. Laihian nuukuudesta kertova suullinen perintö pääsi vuonna 2017 Elävän perinnön kansalliseen luetteloon aineettomana kulttuuriperintönä. Osaatko kertoa jonkin laihialaisvitsin? Laihiasta löytyy Nuukuumuseo, jossa näytteillä on loppuun käytettyä entisajan esineistöä.

Laihialaisten vitsailevaa ajatusmaailmaa raotetaan sananlaskujen kautta mm. ”Ei hetikään tuu niin nälkä, kun aina vähän haukkoo.”, ” Kun on hiukan hassu, niin saa paremmin ruakaa.” ja ”Jutsthin piisas, sano laihialainen, kun velli kesken loppui.”

Laihian kuuluu Pohjanmaan maakuntaan, jonka maakuntakasvi on mesiangervo ja maakuntalintu on tervapääsky.

Laihian pitäjäruoka on makeahko kaljavelli, jonka perusaineina ovat kotikalja ja rusinat sekä siirapista, maidosta ja vehnäjauhosta tehty suurus. Ennen tarjoilua kaljavelliin lisätään kotijuustokuutioita.

Tunnettuja laihialaisia: Toivo Kärki, säveltäjä ja musiikintuottaja sekä Keijo Suila, Finnairin entinen pääjohtaja.

Lappeenranta

Saimaan rannalla sijaitsevan Lappeenrannan vaakunassa on Villimies, mutta miksi? Ruotsissa suomalaiset, etenkin lappalaiset miellettiin metsäläisiksi. Lappee-nimi on yhdistetty lappalaisiin, ja sen takia on vaakunassa villimies.

”Ota vety, et pety” -mitähän se tarkoittaa? Lappeenrannassa pääsee herkuttelemaan vedyillä ja atomeilla. Atomi on lihapiirakka, joka sisältää joko kinkkua tai kananmunaa, kun taas vedyn väliin tulee molempia.

Lappeenrannan linnoituksen muurien sisäpuolelta löytyy Etelä-Karjalan museo, jossa voi mm. etsiä Viipuri-pienoismallista tuttuja rakennuksia ja näkymiä. Lappeenranta on tunnettu myös sota-ajan Salpalinjasta eli Vironlahdelta Savukoskelle rakennetusta puolustuslinjasta, jota ei kuitenkaan koskaan käytetty taisteluissa.

Kesällä voi kierrellä historiallisen linnoituksen alueella tai piipahtaa vaikka vanhan kaalimaan paikalla olevaan Pusupuistoon ihmettelemään joka vuosi rakennettavaa valtavaa hiekkalinnaa. Nimi juontaa puiston historiaan, jolloin varusmiehet tapasivat siellä heilojaan.

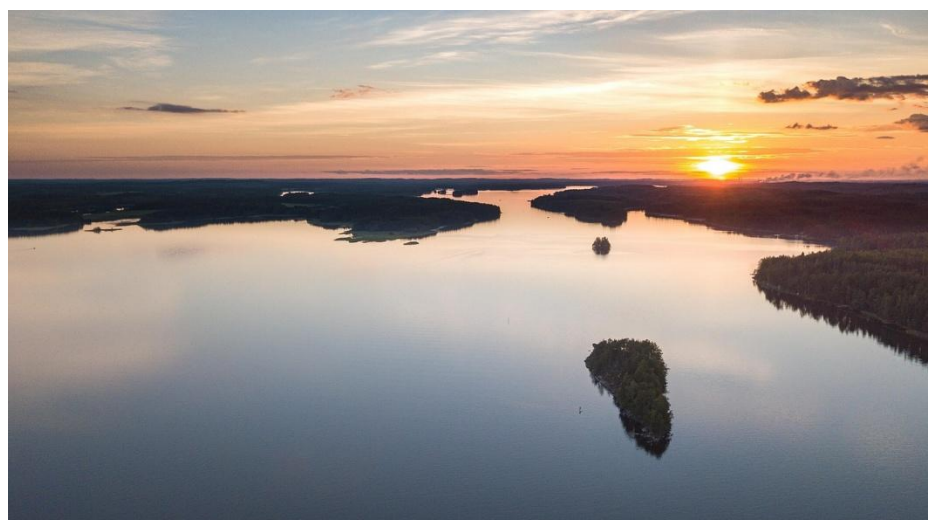
Lappeenrannassa sijaitsee muuten Suomen vanhin, vuonna 1918 rakennettu lentokenttä.

Lappeenrannan kuuluu Etelä-Karjalan maakuntaan, jonka maakuntakukka on kangasvuokko ja maakuntalintu on satakieli.

Lappeenrannan pitäjäruokia ovat karjalanpaisti, potatpiirakka, viipurinrinkeli ja marjamaito.

Tunnettuja lappeenrantalaisia: Arto Bryggare, juoksija ja kansanedustaja sekä Arvi Lind, uutisankkuri.

Saimaa

Naantali

Pietari Brahen 1600-luvulla perustama Naantali on yksi Suomen vanhimmista kaupungeista. Kaupunki rakennettiin birgittalaisluostarin ja kirkon ympärille ja se oli aikoinaan pyhiinvaelluskohde. Tiesitkö muuten, että Naantalin vanhan kaupungin värikkäillä puutaloilla on kaikilla omat nimet?

Naantali on vanha kylpyläkaupunki ja Venäjän tsaarillinen perhekin on vieraillut kylpylässä. Kylpylän hoitoihin kuului Viluluodon lähteen terveysveden juonti ja savihoidot. Nykyään kylpyläperinnettä jatkaa Naantalin kylpylä.

Naantalissa sijaitsee Lars Sonckin suunnittelema 19 huonetta käsittävä Tasavallan presidentin kesäasunto Kultaranta. Talon rakennutti alun perin maanviljelysneuvos Alfred Kordelin, jonka kuoleman jälkeen se lahjoitettiin Turun Suomalaiselle Yliopistoseuralle. Suomen valtio hankki Kultarannan myöhemmin presidentin kesäasunnoksi.

Naantalista käsin voi tehdä saaristovierailuja mielenkiintoisiin kohteisiin kuten karun menneisyyden omaavalle Seilin saarelle tai seilata höyrylaiva S/S Ukko-Pekalla Turkuun.

Tiesitkö, että sanonta ”Paistaa kuin Naantalin aurinko” on peräisin 1750-luvulla rakennetusta Naantalin tullihuoneesta, jonka porttia koristi puusta tehty sädehtivä aurinko.

Naantalin nimikkokasvi on humala ja nimikkolintu on leppälintu.

Naantalin pitäjäruokia ovat suutarinlohi, piparkakut sekä omenaviipaleilla täytetty hapanleipä eli omenaleipä.

Tunnettuja naantalilaisia: Laila Hirvisaari (ent. Hietamies), kirjailija ja Aatos Tapala, laulaja sekä tietysti muumit.

Muumimaailma talvella

Porvoo

Porvoon ruotsinkielinen asutus sai alkunsa 1200–1300-luvuilla, jolloin sinne saapui siirtolaisia Ruotsista. Houkuttimina muuttoon uusille asukkaille annettiin mm. siemenviljaa sekä neljän vuoden vapautus veroista. Nykyisin porvoolaista noin 30 % puhuu ruotsia äidinkielenään.

Keskiaikaisen Kuninkaantien varrella sijaitsee Porvoon tuomiokirkko, jossa keisari Aleksanteri I vuoden 1809-luvun valtiopäivillä otti vastaan säätyjen uskollisuudenvalan luvattuaan pitää Suomen vanhat lait voimassa. Kirkkoa ympäröivän Vanhan Porvoon alueella on säilynyt paljolti vanhoja puutaloja ja kapeita keskiaikaisia kujia. Siellä kannattaa vierailla Runebergin kotimuseossa, jossa kansallisrunoilija eli elämänsä viimeiset vuosikymmenet.

Brunbergin suklaamyymälä on yksi niistä paikoista, joita voi olla vaikea, ellei mahdotonta ohittaa. Ostaisitko lakuja, suukkoja vai kenties Alku-karkkeja?

Tiedätkö muuten mitä tarkoittaa ”Porvoon mitalla”? Se tarkoittaa reilua määrää, jossa mukana vähän ylimääräistäkin. Sanonta juontaa juurensa Porvoon epärehelliseen ulosottomieheen, joka tilitti veroina keräämästään viljasta vain kaksi kolmannesta ja piti erotuksen itsellään.

Porvoo kuuluu Uudenmaan maakuntaan, jonka maakuntakasvi on valkovuokko ja maakuntalintu on mustarastas.

Porvoon pitäjäruokaa ovat pariloidut silakat sipulirenkaiden ja tillin kera.

Tunnettuja porvoolaisia: Albert Edelfelt, taidemaalari ja Virpi Miettinen, miss Suomi 1965.

Rauma

Rauma on Suomen kolmanneksi pisimpään toiminut kaupunki. Vanha Rauma on Unescon maailmanperintökohde, sillä se on Pohjoismaiden suurin säilynyt puukaupunki, ja on kansainvälisestikin merkittävä kokonaisuus. Alue on kuin ihmeen kaupalla säästynyt tulipaloilta, Rauman viimeisestä suuresta kaupunkipalosta on aikaa jo lähes 350 vuotta.

Rauman ”giäl” on saanut vaikutteita paitsi ruotsista ja englannista, niin myös saksasta, hollannista, venäjältä ja virosta. Murteelle tyypillisesti sanoissa kuuluvat g-, b- ja d-äänteet. Sanojen loppujen katkaiseminen saa puheen kuulostamaan nopealta ja hakkaavalta. Tiedätkö mitä tarkoittaa ”Häne flombuukkis putos pälssyttem boviplakkarist hankkehe”? Lompakko on pudonnut povitaskusta lumeen.

Rauma tuli tunnetuksi pitsinnypläyksestä jo 1700-luvulla, jolloin siellä nyplättiin maan hienoimmat tykkimyssyjen pitsit. Vuodesta 1971 alkaen on järjestetty Rauman pitsiviikot, jonka tarkoituksena on ylläpitää pitsinnypläyskulttuuria.

Rauman nimikkolinnuksi valittiin 559-vuotisjuhlan kunniaksi meriharakka. Rauma kuuluu Satakuntaan, jonka maakuntakasvi on tyrni.

Rauman pitäjäruokia ovat keitetystä naudanlihasta ja riisistä tehty lapskoussi, riisistä ja rusinoista keitettävä makea topseilvellinki sekä Rauman piparkakot.

Tunnettuja raumalaisia: Timo Soini, kansanedustaja ja Nadja Pyykkö, elokuvaohjaaja, näyttelijä.

Rovaniemi

Rovaniemen nimi on inarinsaameksi Ruávinjargâ, pohjoissaameksi Roavvenjárga ja koltansaameksi Ruä'vnjargg. Pinta-alaltaan Suomen suurin kaupunki on Rovaniemi. Kaupunki sijaitsee kahden joen, Ounas- ja Kemijoen risteyskohdassa, jota ympäröi kolmen vaaraa: Korkalo- Ounas- ja Syväsenvaara. Pohjoisen luonnosta voi nauttia retkeillen tai vaikka vierailemalla poro- ja huskytiloilla. Rovaniemi on maailman parhaita paikkoja nähdä revontulet. Tiesitkö muuten, että Rovaniemellä on lasketeltu jo 1940-luvulta alkaen!

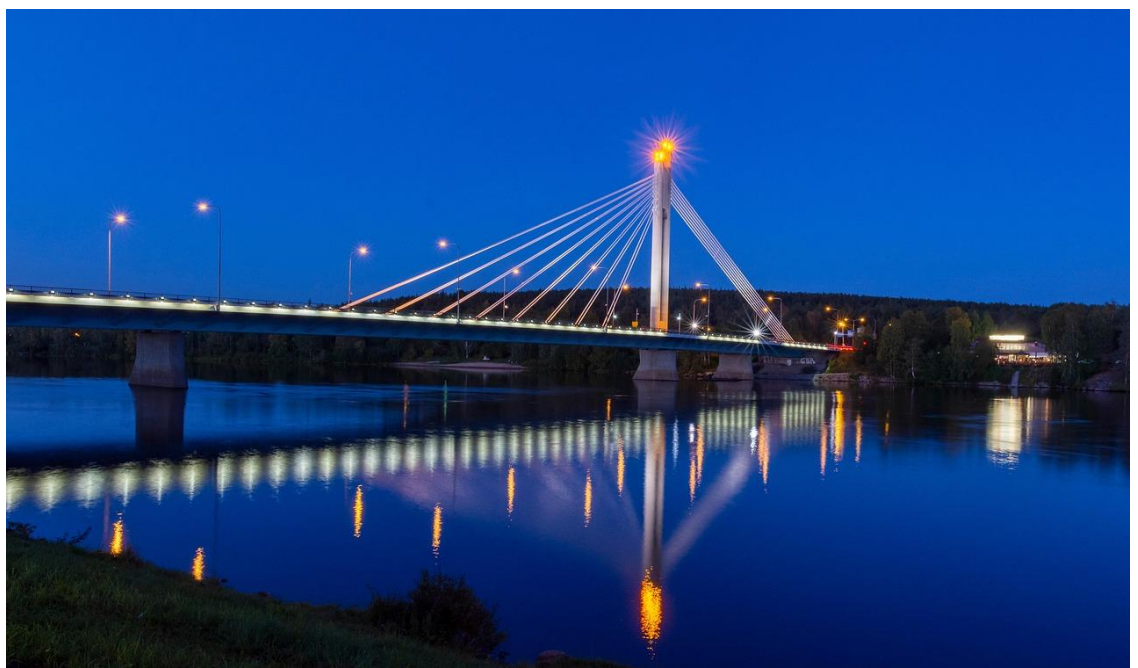
Vaikka Rovaniemi tunnetaan Joulupukin kotikaupunkina, löytyy Lapin kulttuuripääkaupungista paljon muutakin, kuten Arktinen tiedekeskus, jossa voi ihailla arktisia kasvilajeja tai maakuntamuseo Arktikum, jossa saa tietoa mm. Lapin historiasta ja ihmisistä.

”Rovaniemen markkinoille veimmä Lapin kultaa, No sitähan on mulla niinku etelässä multaa. Ruma rillumare, sitä on mulla, toisilla ei.” Oletkos huuhtonut kultaa Rovaniemellä?

Lapin maakuntakasvi on kullero ja maakuntalintu on sinirinta.

Lapin maakuntaruokia on mm. koparakeitto (pitkään kypsennetty poron sorkka), tunka (verimakkara) ja öllöveli (riisiä ja leipäjuustoa).

Tunnettuja rovaniemeläisiä: Jari Tervo, kirjailija ja Tanja Poutiainen, alppihihtäjä.

*Jätkänkynttilä
silta*

Savonlinna

Suomen suosituimpiin nähtävyyksiin kuuluva, maailman pohjoisin keskiaikainen linna Olavinlinna on jo 550-vuotias. Kukapa ei olisi kuullut tarinaa elävänä seinään muuratusta linnanneidosta ja paikalle kasvaneesta pihlajapuusta tai linnan vihollisen hyökkäykseltä pelastaneesta mustasta pässistä.

Linnassa järjestetään monenlaisia tapahtumia, joista tunnetuin on oopperajuhlat. Ne saivat alkunsa Aino Acten toimesta vuonna 1912 nimellä Olavinlinnan oopperajuhlat.

Koloveden kansallispuistossa voi retkeillä jylhän kallioisessa maastossa, lisäksi siellä on monia mielenkiintoisia kohteita kuten kalliomaalaukset ja Ukonvuoren sauvakvartsilouhos. Saatat kohdata myös vedestä päätään nostavan Saimaannorpan.

”Ja sen tervahöyryn nimi, se oli Prinsessa Armaada ja me parrulastissa seilattiin noita Saimaan aaltoja.” Saimaalle pääsee seilaamaan sisävesihöyrylaivoilla. Jos nälkä yllättää, niin torilta löytyy monenlaisia lörtsyjä makealla ja suolaisellakin täytteellä.

Savonlinnan nimikkokasvi on idänkurho ja nimikkolintu on kuhankeittäjä.

Savonlinnan pitäjäruokaa ovat voissa paistetut muikut, potattituuvinki (perunasose), uunipaisti, potattipirakat ja karjalanpaisti.

Tunnettuja savonlinnalaisia: Hannu Aravirta, jääkiekkovalmentaja ja Ere Kokkonen, ohjaaja, käsikirjoittaja, näyttelijä.

Olavinlinna

Sottunga

Ahvenanmaalaisten maakuntalaulu alkaa "Landet med tusende öar och skär" Sottunga sijaitsee keskellä Ahvenanmaan saaristoa; se koostuu useista saarista, mutta vain kolmella niistä on asutusta.

Asukasmäärältään Sottunga on Suomen pienin kunta, siellä asuu noin 100 henkilöä. Ruotsia äidinkielenään puhuu heistä 93 %.

Sottungan 8.5 km mittaisella luontopolulla on mahdollisuus tutustua koko saareen; paitsi sen kallioihin ja metsiin niin myös kotiseutumuseoon ja kyläkeskukseen, josta löytyy kauppa ja posti. Sottungan Maria Magdalenalle pyhitetty puukirkko rakennettiin uudelleen 1728, edellisen tuhouduttua palossa.

Saarella on mahdollisuus vierailla Södön vanhalla, 1800-luvulta peräisin olevalla, malmikaivoksella. Suurin osa kaivoksen välineistöstä kerrotaan tulleen panimosta, joten louhintaa ei liene ollut kovinkaan tuottoisaa. Parhaimmillaan kaivos työllisti kuitenkin 35 miestä.

Tiesitkö, että Ahvenanmaalaisista 98 % äänesti kieltolain kumoamisen puolesta?

Ahvenanmaan maakuntakasvi on kevätesikko ja maakuntalintu on merikotka.

Ahvenanmaan maakuntaruokia on mm. sötost eli makeajuusto, kalvdans eli uunijuusto ternimaidosta ja suolasilakka.

Ahvenanmaan lippu

Tampere

Tampereesta tulee ensimmäisenä mieleen Tampellan ja Finlaysonin tehtaات ja työläistunnelma. Sitä voi kuitenkin aistia ympäri kaupunkia kuten vaikka Työväenmuseo Werstaassa ja Amurin museokorttelissa.

Olennainen osa Tamperetta on Näsijärven ja Pyhäjärven yhdistävä Tammerkoski, jonka ympärille kaupunkikin aikoinaan rakentui.

"Tammerkosken sillalla Näin heilini ensi, kerran; Sill' oli yllä se toffelipalttoo, Ai ai ai, toffelipalttoo Ja sill' oli yllä se toffelipalttoo Ja käveli, kuin herra!"

Pispalan puutalokaupunginosasta löytyy Suomen vanhin yhä toiminnassa oleva yleinen sauna. Keskellä kaupunkia sijaitsee puolestaan Kuuma, jossa voi halutessaan pulahtaa avantoon.

Pyynikin harjumaisema houkuttelee ulkoiluun ympäri vuoden. Tiesitkö, että kyseessä on maailman suurin soraharju? Pyynikin ensimmäinen näkötorni on rakennettu vuonna 1888, mutta nykyinen graniittitorni on rakennettu 1929. Pyynikillä sijaitsee myös ulkoilmateatteri, jossa on pyörivä katsomo.

Oletko kuullut, että kaikilla Tampereen raitiovaunuilla on nimi? Lyyli, Valma, Saaga, Lempi, Iisakki, Visa, Helinä, Atro, Aava, Tellervo, Tuure, Kukka, Ritva, Ensio, Urho, Päiviö, Aliisa, Olga, Veera, Hilla, Martta, Pirkka, Sointu ja Sampsa.

Tampere kuuluu Pirkanmaahan, jonka maakuntakasvi on tuomi ja maakuntalintu on västäräkki.

Tampereen pitäjäruokaa ovat mustanmakkara, rievä, kotikalja, imelletty puolukkapuuro ja imelletty perunalaatikko.

Kuuluisia tamperelaisia: Väinö Linna, kirjailija ja Raija Pelli, toimittaja.

Tampellan tehdas

Turku

Turkulaisen sanonnan mukaan turkulaiseksi ei voi tulla, vaan ainoastaan syntyä. Turku on Suomen vanhin kaupunki, sen perustamisvuosi oli 1229. Sana turku on aiemmin tarkoittanut kauppapaikkaa ja erotuksena muista turuista eli kauppapaikoista on puhuttu ”Suomen Turusta”. Turku oli Suomen suuriruhtinaskunnan pääkaupunki vuosina 1809–1812.

Turkulaisilla lähiöillä on hauskoja nimiä: Patterinhaka, Kurala, Hepokulta ja Nättinummi.

Suomen kansallispyhätoeksikin kutsuttu Turun tuomiokirkko on Suomen merkittävimpiä keskiaikaisia rakennuksia. Kirkkoa rakennettiin pitkään ja se edustaakin usea eri rakennussuuntaa mm. romaanista, goottilaista ja uusgoottilaista. Kirkon tornissa sijaitsee Suomen vanhin julkisella paikalla oleva kello.

Oletko käynyt Kakolassa? Suomen suurin ja vaarallisin vankila Kakola toimi puolentoista vuosisadan ajan, aina vuoteen 2007 saakka. Asukkaina oli Suomen pahamaineisimpia vankeja mm. Kirves-Koljonen, Hentomielinen-Hilarius ja Auervara. Lausahdus ”Ennen tänne jouduttiin ja nykyään tänne päästään” pitäne paikkansa, sillä tiloissa toimii nykyisin mm. hotelli sekä kylpylä.

Turku on Varsinais-Suomea, jonka maakuntakasvi on tammi ja nimikkolintu on naakka.

Turun perinneruokia on rusinamakkara, silakka, hapanleipä ja saaristolaisleipä.

Tunnettuja turkulaisia: Matti ja Teppo Ruohonen, muusikoita sekä Tabe Slioor, seurapiiri julkkis.

Turun tuomiokirkko

Utö

Automatka Turusta Pärnäsiiin kestää 2 tuntia ja siitä lauttamatka Utöhön 4.5 tuntia. Utö sijaitsee Saaristomeressä, noin 90 km Hangosta länteen. Se on Suomen eteläisin asuttu saari. Pinta-alaltaan saari on 81 hehtaaria. Utöllä on ollut majakanvartioita jo 1500-luvulta alkaen ja siellä sijaitsee Suomen vanhin merimajakka.

Historian kulussa on saarella tapahtunut paljon. Sieltä on pakkolunastettu maata luotsi- ja tulliasemia varten, venäläiset ovat varustaneet saarta osana Pietari Suuren merilinnoitusjärjestelmää ja sinne on sijoitettu tykistöpatterit. Talvisodassa 1939 kaksi neuvostoliittolaista hävittäjää lähestyi Utötä, mutta toinen niistä saatiin upotettua.

Enimmillään 1800-luvulla asukkaita saarella oli vakituisesti 150, mutta nykyisin heitä on noin 40 ja kesäisin paljon enemmän. Saarella toimii Suomen oppilasmäärältään pienin koulu, oppilaita on alle kymmenen, joista lähes kaikki ovat eri luokka-asteilla.

Utö on lintuharrastajien paratiisi, sillä saarella voi kevätmuuton alkaessa havaita mm. haahkoja, tilitalteja, punarintoja, lehtokurppia ja mustapääkerttuja. Myöhemmin keväällä saapuvat pajulinnut, siepot, kertut, satakielet ja sinirinnat.

Utö kuuluu Varsinais-Suomen maakuntaan, jonka maakuntakasvi on tammi ja maakuntalintu on naakka.

Tiltalti

Äänekoski

Perinteikäs, etenkin metsäteollisuuden tuotteita valmistava, Äänekoski, on verrattain nuori kaupunki, sillä se sai kaupunkioikeudet 1973. Matkaa Äänekoskelta Jyväskylään on 40 km ja huutokaupoista tunnetuksi tulleelle Hirvaskankaalle tulee matkaa 12 km.

Rautionmäen Köyhyydenkylän museoalue valmistui talkootyönä, eikä kustannuksia nauvoja lukuun ottamatta syntynyt ja siitä juontui paikan nimi. Kylästä löytyy myös mm. työläisasumisesta kertova Äänekoski-talo, sota-ajasta muistuttava korsu ja savusauna.

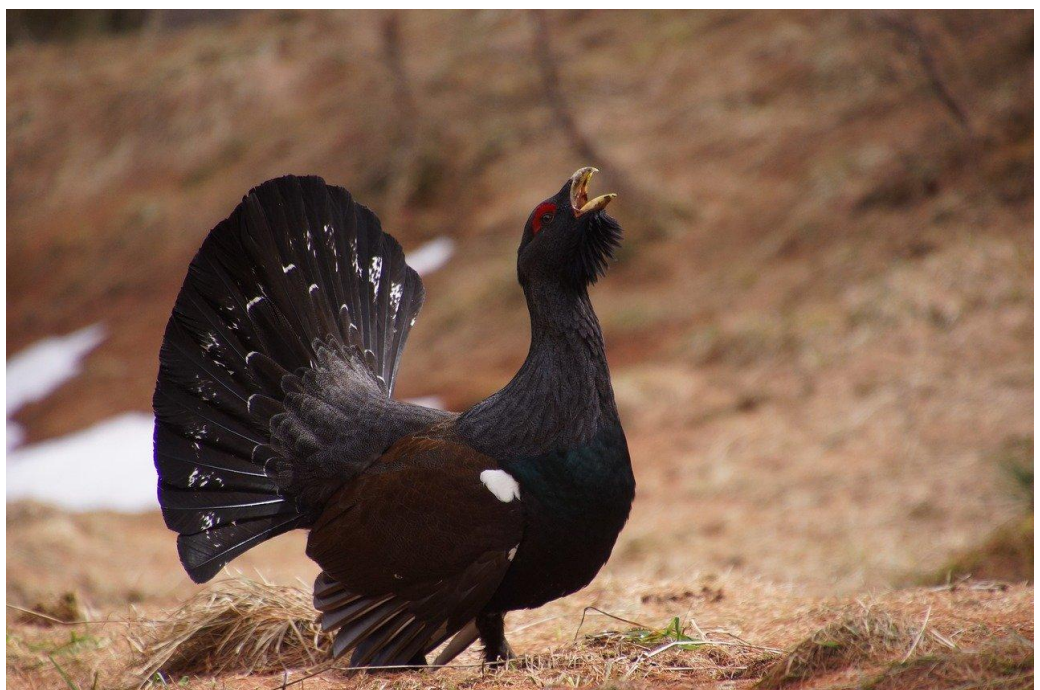
Äänekoskelta Koivistonkylän koululta löytyy keihäänheittäjä Jorma Kinnusen muistomerkki. Hän heitti 1963 koulun urheilukentällä keihästä niin pitkälle, ettei mittanauha tuolloin riittänyt pituutta mittaamaan, mutta heiton arvioitiin selvästi ylittävän maailmanennätyksen.

Tiesitkö, että Äänekoski on aakkosten mukaan suomenkielisten kaupunkien nimissä viimeisin Suomen kunnista.

Äänekoski on Keski-Suomessa, jonka maakuntakasvi on päivänkakkara ja maakuntalintu on metso.

Äänekosken pitäjäruokia ovat uunipaisti ja hernetuuvinki sekä ohraryyneistä tehty marjapuuro.

Tunnettuja äänekoskelaisia: Jorma ja Kimmo Kinnunen, keihäänheittäjiä sekä Päivi Nerg, kansliapäällikkö.

Metso soittimella